D·N
4/10 1953

Fruktan och illusionism

Den engelske historikern Herbert Butterfield diskuterar i en av sina böcker vad han kallar "fruktan i Hobbes stil" (Hobbesian fear). I uttrycket ingår användande därför att Thomas Hobbes analyserat företeelsen. Hobbes, som byggde sin samhällsfilosofi på tanken att "människan är en varg mot människan", att en välmotiverad rädsla är det sociala handlandets stora drivkraft. "Om ni tänker er att ni är instängd i ett rum tillsammans med en annan person som ni har varit fiende till och antar att ni båda har en revolver, kan ni komma i ett dilemma i vilket ni båda skulle vilja kasta ut revolvrarna genom fönstret, men inte finner någon möjlighet att göra det. Om ni först kastar bort er revolver, berövar ni den andre varje skäl att göra sig av med sin, och såvitt ni vet kan han vara redo att bryta avtalet. Om ni båda svär att kasta ut revolvrarna på samma gång, kanske ni tror att han bara låtsas göra det och behåller revolvern, medan ni, om ni handlat hederligt, är prisgiven åt den andre."

Detta är kanske, det kan i varje fall tänkas vara, en del av dagens internationella dilemma. De båda instängda är USA och Ryssland, rummet är världen, revolvern är vätebomben. Butterfield förutsätter att de som fruktar varandra är hederliga personer, som var och en skulle vilja kasta bort vapnet och bryta ut möjligheten av en seger mot vissheten att få leva vidare. På den punkten passar liknelsen inte in. Här är det snarare fråga om en hederlig karl och en ökänd brottsling. Men det gör knappast situationen lättare. Den hederlige är rädd för brottslingens, fruktar förräderi från hans sida, men den brottslige är i grunden i samma knipa: möjligen tror han inte på den andres heder; tror han på den, måste han likväl känna fruktan, dels för vedergällning på grund av tidigare illgärningar, dels för hinder i den fortsatta verksamheten. Båda parterna vet — och det är dilemmat bakom det första dilemmat — att det inte är tillräckligt att slänga revolvrarna, utan att man också måste bli vänner och förtrogna för att slippa fruktan, och till något sådant ...cker i varje fall inte det ringa mått av tillit som d till överstyrs som upplösningsa.

Amerikan, eller i Västerns, fruktan och misstro behöver inte närmare motiveras. Det är den hårda erfarenheten som fött dem, en erfarenhet där det nazistiska Tyskland och det kommunistiska Ryssland smälter samman. Lärde efter lärde som svikits, aktion efter aktion i strid med utfästelser och avtal, detta han grundlagt en så total misstänksamhet att man bakom varje tillmötesgående anar en list, bakom varje rättvisa en samling till nytt angrepp. Och vad man kräver är inte bara löften eller avtal, utan åtgärder som på en gång ses som utplånanden av begångna oförrätter och som bevis på en sinnesändring. Kan man lita på e.. stat då den lovar fridsamhet för framtiden men inte vill återställa vad den erövrat, inte eas vill upphöra att inför det egna folket förkunna kontrahentens gemenhet och den kommande konfliktens oundviklighet?

Men ryssarna är i ett liknande dilemma. Låt oss förutsätta att den nuvarande statsledningen åtminstone för överskådlig tid framåt önskar endast konsolidering och därför är ärligt inställd på en avspänning i stor stil, även till priset av vissa eftergifter. Det är en osannolik förutsättning, det är sant, och den har månad efter månad under det senaste halvåret tett sig mera utopisk. Men även om det skulle förhålla sig så, tycks svårigheterna vara oöverkomliga. En eftergift föder i ett läge som detta nya eftergifter. Uppger man den tyska östzonen, kommer kravet på revision av Oder—Neisselinjen och på Östpreussen, nya och farliga förhoppningar och frihetsrörelser inom satellitstaterna, en prestigeförlust som gör det svårt att säga nej till fordringarna och ständigt farligare att säga ja. Napoleon ansåg sig försvara Rhengränsen vid Weichsel — ty hur skulle det gå om han vek tillbaka? —, ryssarna kan med samma skäl säga att de försvarar förkrigsgränserna vid Elbe.

I detta läge har den diplomatiska diskussionen, som ..å ofta skimrar av elegant overklighet, alltmera fått prägeln av ett medvetet spel med fiktioner. Man förhandlar inte, man gräl..r om hur, när och var man kall förhandla. Man uttrycker .in starka vilja till tysk enighet eller till frihet för Österrike, men denna passion, som fyller alla, visar sig det vara omöjligt att tillfredsställa. Man förkunnar hur gärna man vill mötas för att riktigt komma till tals, men striden om formuleringarna av denna längtan får ersätta dess förverkligande. Häromdagen såg vi på en bild Eisenhower och hans män grubbla över en icke-angreppspakt; en rad sådana paktfantasier gör sin rond ..å utrikesdepartementen t..ts minnet av hur dessa spindelväxar tvinnades och revs sönder för tjugo år s..dan. I denna förtumade luft, så fjärran från de jordiska realiteterna, trivs en del konferensmän och formuleringsakrobater — de flesta vanliga människor ser i detta snarast bevis på den önsesidiga fruktans väld..

Domen i Canakkale

Den omedelbara reaktionen efter domstolsutslaget i fallet Lorentzon är stor lättnad. Alla gläder sig åt att den hårt provade mannen, som nu suttit fängslad i ett halvår, omedelbart blir frigiven och kan resa hem igen.

I det sista fruktade vil de flesta en annan utgång, en dom som skulle ytterligare ha förlängt kapten Lorentzons fängelsevistelse samtidigt som målet omprövades i högre instans, eventuellt även inför internationellt forum. Den turkiska underdomstolen låt inte uppjagade nationella stämningar präglja utslaget i så hög grad som man fruktat, utan utmätte straffet till ett år och modererade det med hänvisning till "förmildrande omständigheter". Att skilliga förhandsdomdomen byggda på en förfärad uppfattning om det turkiska domstolsväsendet framstår nu som förhastade och misslyckade.

Vad som särskilt har kritiserats är att domstolen kunnat låta nöja sig med en så pass enkelt..g från fackmannahåll klart underhaltig förundersökning. Den brittisk-turkiske experten Rees sakrika reservatio.i mot huvudtesen i tredningen visade redan på ett tidigt stadium hur svaga beskyllningarna mot Lorentzon var. Senare utlåtanden av civila sakkunniga har pekat i samma riktning. Den regeringsanmodan (hf) mitt i jubiléumsfirandet:

Varför var då he Erlander så angelägen om bondeförbundets stöd både 1948, då hans parti var större än nu, och 1951? Kanske ville han med yttrandet endast avblippa högre- och folkpartiledarnas eventuella förhoppningar om att nå "maklen, åran och härligheten" — sådan den är — ihop bondeförbundet skulle lämna regeringen. Socialdemokraterna skulle då, känske han menade, bli kvar vid regementet med "influensaparlamentarismen" som underlag.

"Så stort är partiet och så starkt är dess ställning" — de v..svnitt av hr Erlanders yttrande tyder inte precis på att tankarna gick i den anlydda riktningen. Han hade helt enkelt i en lycklig stund glömt bort svagheten i underlaget.

Nedre justiteverelsen och Sven hovrätt avstyrker skärpta bestämmelser om domares bisysslor. Förslag härom har framlagts i anledning av rådman Folke Lundquists affärsverksamhet. Så intellektuallserad som brottsligheten numera är — för att citera riksåklagaren — hjälper inga nya lagar på detta område. Tidningen Arbetaren (s) förstår detta resonemang och kompletterar det med ett utlandsår av huvudsten:

"Affärsverksamhet kan bedrivas under så förtickta former att — enkelt den i förslaget använda formuleringen inbegriper även bulvanförhållande — den fördomstole per-

Harpsund kostar 120.000 i underhåll

Byggnadsstyrelsen räknar för nästa budgetår med en utgift på 120.000 kr. till underhåll och drift m. m. av Harpsunds egendom. I, sakkunnigutlåtandet om förvaltningen av egendomen har dessa kostnader uppskattats till 90.000 kr. per år. Skvitt styrelsen nu kan bedöma torde dock underhållet av egendomens parkanläggning samt skötseln av huvudbyggnaden komma att dra något större kostnader än vad som angivits,

som, varom det här undantagsvis kan bli fråga, i verkligheten icke torde vara hindrad att med kringliggande av förbudet övra sådan verksamhet som skolat vara förbjuden" ... Om bara viljan funnits skulle rådman Lundquist ha kunnat hejdas redan förr han med tjänsten förmögenhet inledde — och Ummans förmögenhet "förvann" på den kuppen — sin "affärsverksamhet"... Nedre justitierevisionen framhåller i sitt yttrande, att "i det ifrågavarande fallet" fallna Lundquistutfallet) "först på ett mycket sent stadium vidtagits sådana åtgärder, som enligt gällande bestämmelser stått till förfogande".

Det är ett omdöme som biter. Det blir tillfälle att återkomma till det vid den fortsatta behandlingen av olika sidor av Lundquistaffären.

När bondeförbundsorganet Skånska Dagbladet bedömer den nya situationen i Danmark berömmer det förre regeringen Eriksen—Kraft för dess insatser på det finansiella området och framhåller att den genom återhållsamhet med sociala reformer tvingat befolkningen att leva inom ramen för de befintliga resurserna. Vidare:

Det kommer att bli slut på denna ekonomiska politik under den nya regimen. Danmark går med stor sannolikhet mot en ny inflation."

Men hur skall man förklara, frågar Svenska Dagbladet (b), att socialdemokraterna i tidningens egen är absolut hopplösa under hr Hedlofts styrsmen synnerligen förtroendeingivande under hr Erlanders?

Är det herr Hedlunds närvaro i konseljsalen, som gör skillnaden?

I Skåne lär hans statsrådskap inte vara så tungt, utan tvärtom öka det redan före Hedlundsaffären utpredda misstycket. Det kan emellertid inte komma till uttryck på vanligt sätt — då piper ängan ut genom en sidoventil.

Avflyttning oroar i Stockholms län

Utöver de som vanligt betydelsefulla och kostnadskrävande sjukvårdsfrågor som av landstingets hela stat på 64.7 milj. kr. slukar ca 40 milj., får Stockholms läns landsting, som börjar på måndag, inte många särskilt stora frågor att behandla. En av de betydelsefullaste torde vara en motion av landstingsmannen, riksdagsman Eskil Eriksson i Sundby, Gimo, som föreslår ett anslag på 75.000 kr. för att utföra en översiktlig planering inom de kommuner, vilka inte ingår i Stockholms regionplaneförband.

Motionären erinrar att norra delen av Stockholms län av skilda orsaker åderlåtits svårast genom det starka koncentrationen av folk till Stor-Stockholmsområdet. Det är också känt att flyttningsförlusterna i främsta rummet går ut över folk i de yngre, produktiva åldrarna. De berörda kommunerna måste själv vakta om sina intressen, som måste vara att utveckla försörjningsmöjligheterna för dem som bor utanför länets centrum.

Förvaltningsutskottet ansluter sig till motionärens synpunkter och hemställer om bemyndigande att efter utredning och prövning hävra till primärkommuna bebyggelseplanering.

Svensk polarforskning främjar trafikflyget

Intensiva geofysiska undersökningar i bl. a. polartrakterna planeras för året 1957—1958. Forskningarna bedrivs internationellt, och att man valt just detta år beror på att man då förutser ett maximum av solfläckar och störningar från solen.

Hittills har 25 länder börjat organisera verksamheten, och svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik har nu begärt statsbidrag med 75.000 kr. till förberedande arbeten. Totalkostnaden för Sveriges del uppskattas till omkring två miljoner kronor.

Nationalkommittén understryker vikten av att Sverige deltar i detta arbete. En viktig praktisk användning får forskningsresultaten för flygtrafikens växande intresse för polarregionerna och till flygtrafikens påtagliga tendens att söka upp allt

Kniv mot vallhund röjde "obefintlig"

Vargpolisen har anhållit en cyklande vagabond som visade sig sakna fast bostad sedan 1931. I 22 år har mannen flackat land och rike kring, speciellt i Sverige och Norge, där han uppger sig ha besökt praktikat taget varje del av länderna. Mannen är inte skriven någonstans och har följaktligen inte betalat skatt. Hon har livnärt sig genom att försälja kvastar och vispar.

Anledningen till att han togs av polisen var att han kastat kniv mot en vallhund i Gillstad i närheten av Lidköping, varvid hunden skadats. Det var hundens ägare som alarmerade polisen, men den cyklande luffaren påstår att han handlat i självförsvar emle hunden sprungit efter honom. (GN, Trollhättan.)

Bland andra uppgifter av omedelbar praktisk betydelse är undersökningar av de processer som utlöser regn från molnen. Magnetiska mätningar nära ekvatorn planeras likaså, och här är avsikten att söka upprätta en svensk station i Etiopiens huvudstad Addis Abeba.

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksanstalt: 22 40 20
Telegramadress: *Dagenyheter*
Postgiro 4 1616 (för annonser)
nummer 7 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten*
(Träffas skärvart kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör:
Leif Ahlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Hedman*

Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: *Helge Hellberg*

PRENUMERATIONSPRISER
fr. o. m. 1 augusti 1953
A – Stockholmsupplagan

	Stor-Stblms kommun	Övriga tidningsområde landet
Månad	kr. 6.50	6.—
Kvartal	„ 19.—	17.50

ANNONSPRISLISTA
daterad 2/1 1953 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1953.

Meddelande

Vi ha flyttat vårt huvudkontor och lagerexpedition till
KORSBÄRSVÄGEN 7
(Ikorsningen Surbrunnsgatan—Valhallavägen). Postadress Sthlm Va. Tel. växel 32 77 27, 32 78 26, 32 78 28, 32 28 05. Lagerexp. även dir. 30 73 11.
Utställningsavdelningen Karlavägen 89 blir bibehållen som tidigare med tel. 67 36 50, 67 76 75.

Sparrings BRÖDERNA SPARRING AB

Västgötamanövern är inte så realistisk

som man låter påskina. Det finns många verklighetstrogna inslag, men i ett väsentligt avseende blir helhetsbilden förvanskad genom att flygverksamheten är så pass inskränkt. "De 75 maskinerna skulle vid tiodubbias" vid strider av detta format. Flygchefen Nordenskiöld fäller omdömet i en fältintervju av Aftontidningen: "Skulle det gälla allvar och en stormakt angripit oss hade vi många gånger så många plan att räkna med på anfallssidan." Övningarna ger alltså inte några praktiska slutsatser beträffande det svenska försvarets brännande fråga om rätta avvägningen mellan vapengrenarna, i det här fallet mellan armén och flyget. Även arméns övningserfarenheter blir på det sättet snedvridna. Det är ganska ofta man har anledning att göra liknande reflexioner i samband med krigspel och manövrer. De är i alltför hög grad präglade av ensidigt "atmetänkande" — även när flygvapnets bristande resurser inte skulle lägga hinder i vägen för en rationell styrkefördelning.

PRESSGRANNAR

Finansministern vill ha höjda skatter — 100 miljoner på att bräde — och så lägger han helt enkelt in besättningar hos kommittén för översyn av den indirekta beskattningen. Västerbottens-Kuriren (fp) påstår godtycket i dessa dirigerade ankkunnigförslag. Och varför tala om sjukförsäkringens behov i just detta sammanhang?

Eftersom sjukförsäkringsreformen inte skall träda i kraft förrän den 1 januari 1955, kommer den inte att kosta mer än 80 à 90 miljoner under budgetåret 1954/55, och först det följande budgetåret 1955/56 kommer man upp i hela den beräknade kostnaden 100 milj. kr. Man borde alltså kunna ha tid att vänta, och se, om inte dessa nya utgiftsmoment utan extra skattehöjningar kan beredas rum i budgeten.

Det är all anledning att lägga märke till hur angelägen man på socialdemokratiskt håll är att direkt knyta ihop sjukförsäkringsreformen med den skattehöjning på sprit och tobak, som är att vänta... Men i själva verket är ju den ena skattekronan den andra lik, och det är lomt tal att säga att just den skatten går till just det ändamålet.

Men om det nu skall utpekas något särskilt utgiftsområde som beredet svårigheter, varför inte då peka på försvaret? inpassar tidningen:

Av försvarets nu föreliggande åtaganden ser det ut, som om man får räkna med att försvarsbudgeten kommer att sprängra den tvåmiljardersram som man sog allmänt varit ense om betecknade maximum. Det verkar nu, som om denna ram tvärtemot vad som tidigare antogs inte skulle kunna rymma en tillräckligt snabb förnyelse av flygvapnets flygande materiel. I så fall föreligger en allvarlig brist på förutseende och planering.

Men just nu ter sig situationen sådan, att hr Sköld med precis lika goda skäl skulle kunna säga, att han kommer att behöva ökade skattekronster för att möta ökade anslagskrav från försvarets sida. Men det aktar han sig noga för att säga. Att höja skatten för att kunna trissa upp försvarsomkostnaderna över två miljarder — ett sådant krav skulle bli högst impopulärt.

Men hr Skölid resonerar nog som så att nya skattekonster kan alltid vara bra att ha. Det ringa intresse han visar för alla skattesänkningsförslag tyder på det. Hans uppfattning är tydligen att svenska folket till åtskilligt mer av skatter. Det menar också Aftontidningen (s), som gör vad den kan för att lösdlita frågan om spritskatterna från avgörandet om nyktertbetspolitiken:

Det är möjligt att det kan anföras vissa skäl för att frågan om en eventuell höjning av spritskatten bör få anstå tills det är dags för riksdagen att ta ställning till det förslag som nyktertbetskommittén lagt fram. Att en "fiskalisk improvisation" i förväg skulle vara så förkastlig som DN vill göra gällande har vi dock mycket svårt att inse.

Nyktertbetskommittén har för sin del ställt prisfrågan helt vid sidan om resonemanget — det enda kommittén säger är att en prishöjning inte är behövlig av nyktertbetspolitiska skäl — och de remissinstanser som diskuterat prisfrågan har med några få undantag rekommenderat en prishöjning... Under dessa förhållanden kan vi inte inse att riksdag och regering skulle behöva känna sig förhindrade att fatta beslut om en skattehöjning på sprit.en, bara därför att man inte är färdig att ta slutgiltig ställning till nyktertbetskommittens förslag.

Skall detta att man ännu inte är redo att ta ställning till nyktertbetskommittens förslag tillmätas någon betydelse, så är det väl närmast i den meningen att man kunnat börja vara lite försiktigare än vad man vanligen brukar vara med att åberopa nyktertbetspolitiska motiv för att man vid valet mellan olika skatteobjekt just skall välja spriten, säger tidningen avslutningsvis. Andå ett inlindat erkännande att det finns ett sammanhang, att den avvägning som alltid bör föregå viktiga skatteändringar inte kan göras omtanklig i detta fall utan hänsyn tagande till vissa nyktertbetspolitiska riktlinjer. Avslöjandet av detta inre samband kan medföra mycket olyckliga verkningar.

Statsmaktens påstående att "socialdemokratin icke behöver något stödparti för att sitta kvar i regeringsmakten" har irriterat Svenska Landsbygden (bf) mitt i jubiléumsfirandet:

Varför var då he Erlander så angelägen om bondeförbundets stöd både 1948, då hans parti var större än nu, och 1951? Kanske ville han med yttrandet endast avblippa högre- och folkpartiledarnas eventuella förhoppningar om att nå "maklen, åran och härligheten" — sådan den är — ihop bondeförbundet skulle lämna regeringen. Socialdemokraterna skulle då, känske han menade, bli kvar vid regementet med "influensaparlamentarismen" som underlag.

"Så stort är partiet och så starkt är dess ställning" — de v..svnitt av hr Erlanders yttrande tyder inte precis på att tankarna gick i den anlydda riktningen. Han hade helt enkelt i en lycklig stund glömt bort svagheten i underlaget.

Nedre justiteverelsen och Sven hovrätt avstyrker skärpta bestämmelser om domares bisysslor. Förslag härom har framlagts i anledning av rådman Folke Lundquists affärsverksamhet. Så intellektuallserad som brottsligheten numera är — för att citera riksåklagaren — hjälper inga nya lagar på detta område. Tidningen Arbetaren (s) förstår detta resonemang och kompletterar det med ett utlandsår av huvudsten:

"Affärsverksamhet kan bedrivas under så förtickta former att — enkelt den i förslaget använda formuleringen inbegriper även bulvanförhållande — den fördomstole per-

Ambassadeur
valde mattan från
Ringström & Khan
för gästernas trivsel

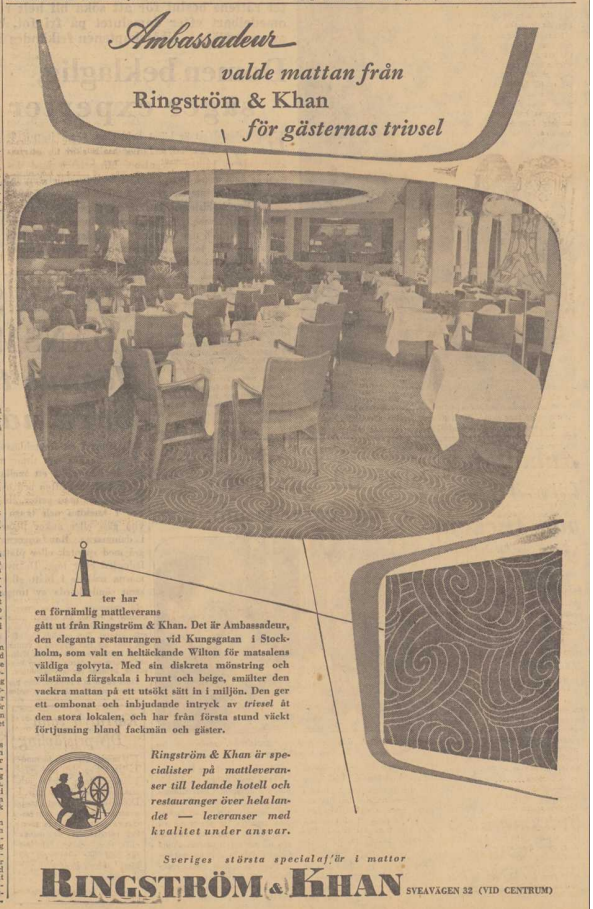

ter har
en förnämlig mattleverans
gått ut från Ringström & Khan. Det är Ambassadeur, den eleganta restaurangen vid Kungsgatan i Stockholm, som valt en heltäckande Wilton för matsalens väldiga golvyta. Med sin diskreta mönstring och välstämda färgskala i brunt och beige, smälter den vackra mattan på ett utsökt sätt in i miljön. Den ger ett ombonat och inbjudande intryck av *trivsel* åt den stora lokalen, och har från första stund väckt förtjusning bland fackmän och gäster.

Ringström & Khan är specialister på mattleveranser till ledande hotell och restauranger över hela landet — leveranser med kvalitet under ansvar.

Sveriges största specialaf¨ärer i mattor
RINGSTRÖM & KHAN SVEAVÄGEN 32 (VID CENTRUM)

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.